

Guide til læsning af kommunens budgetmateriale 2024-2027

Denne guide er tænkt som en hjælp til at læse og forstå begreberne og opbygningen af det kommunale budget.

Det er byrådet der fastsætter rammerne for kommunens budget. Budgettet vedtages i september/oktober for en fireårig periode. I budgetmaterialet indgår også de besluttede udviklingsmål for kommunen.

Budgetmaterialet offentliggøres på kommunens hjemmeside i slutningen af juni. Frem til midten af august kan alle, der ønsker det, afgive et høringssvar til budgettet.

Det samlede budgetmateriale består af i alt 4 dokumenter. Dokumenterne er delt op i aktivitetsområder, eksempelvis By og Trafik, Ældreområdet, Familier osv., og hvert område har et nummer (se s. 2).

De fire dokumenter består af:

- **Finansieringsforslag** (forkortes i materialet som FF)
 - FF er forslag til reduktioner/besparelser. Eksempelvis:
11FF2024-006 Digitaliseringskontrakter og systemudgifter
 - 11 henviser til, at det er aktivitetsområde 11
 - FF betyder, at det er et finansieringsforslag
 - 2024 angiver årstal
 - 006 – angiver forslagets nummer (forslagene inden for aktivitetsområdet står i nummeret rækkefølge)
 - Digitaliseringskontrakter og systemudgifter er overskriften for indholdet i forslaget.
- **Aktivitetsudvidelser** (forkortes i materialet som AU)
 - AU er forslag til aktivitetsudvidelser. Det vil sige forslag til at udvide et tilbud, starte en aktivitet op eller tilføje flere ressourcer til et område. Eksempelvis:
32AU2024-004 Peer-indsats i socialpsykiatrien
 - 32 henviser til aktivitetsområde 32
 - AU betyder, at det er et aktivitetsudvidelsesforslag
 - 2024 angiver årstal
 - 004 – angiver forslagets nummer (forslagene inden for aktivitetsområdet står i nummeret rækkefølge)
 - Peer-indsats i socialpsykiatrien er overskriften for indholdet i forslaget.
- **Anlægsønsker** (forkortes i materialet som AØ)

- AØ er ønsker til nye anlæg, udvidelser, renovering mv. Eksempelvis:
 - 50AØ2024-040 Genopretning af kommunale bygninger
 - 50 henviser til aktivitetsområde 50 (som er Økonomi)
 - AØ betyder, at det er et anlægsønske
 - 2024 angiver årstal
 - 040 – angiver forslagets nummer (alle anlægsønsker står i nummeret rækkefølge)
 - Genopretning af kommunale bygninger er overskriften for indholdet i forslaget.
- **Fagudvalgenes indstilling til 1. behandling 2024-2027**
 - Her kan du læse hvad de enkelte politiske fagudvalg prioriterer ved de kommende budgetforhandlinger. Budgetforhandlingerne finder sted efter sommerferien og efter høringsperiodens udløb.

Aktivitetsområder

Kommunens samlede drift er delt op på aktivitetsområder, eksempelvis kommunens Jobcenter, Ældreområde, Skoler, Ejendomme osv. Aktivitetsområderne er opstillet i kronologisk rækkefølge i hvert af budgetdokumenterne.

Nedenfor er en oversigt over aktivitetsområderne med numre og betegnelser for, hvad de enkelte områder dækker.

Aktivitetsområde 11: Administration

Aktivitetsområde 12: Ejendomme, drift

Aktivitetsområde 13: Rengøring

Aktivitetsområde 21: Natur, Miljø og Klima

Aktivitetsområde 23: Kirkegårde

Aktivitetsområde 27: Ejendomme – Grøn drift

Aktivitetsområde 28: By og Trafik

Aktivitetsområde 31: Jobcenter

Aktivitetsområde 32: Borger- og Socialservice

Aktivitetsområde 33: Sociale ydelser

Aktivitetsområde 34: Ældre

Aktivitetsområde 35: Sundhed

Aktivitetsområde 41: Dagtilbud Børn

Aktivitetsområde 42: Skoler

Aktivitetsområde 43: Kriminalpræventive- og boligsociale aktiviteter

Aktivitetsområde 44: Familier

Aktivitetsområde 45: Kultur og Fritid

Aktivitetsområde 46: Folkeoplysning

Aktivitetsområde 47: Idræt og Sundhed

Da budgetmaterialet er omfangsrigt, kan man vælge at udvælge interesseområder på baggrund af listen ovenfor. Ønsker man eksempelvis at læse, hvilke forslag der er på Ældreområdet, skal man rette fokus på aktivitetsområde 34 i budgetmaterialet.

Hvad betyder ordene?

Der er mange tekniske ord og betegnelser i et kommunalt budget.

Nedenfor kan du se de mest almindelige ord, der findes i et kommunalt budget.

Administrationsudgifter

Administrationsudgifter er udgifter til kommunens politiske virksomhed, den centrale administration på rådhuset, IT og telefoni på rådhuset og drift af administrationsbygninger.

Aktiv

Noget, kommunen kontrollerer/ejer, for eksempel bygninger, maskinel, inventar, køretøjer med videre.

Anlæg/anlægsudgifter

Udgifter og indtægter i en kommune opdeles i anlægsudgifter eller driftsudgifter. Anlægsudgifter er til større investeringer. Anlæg er for det meste udgifter til nybyggeri (skole, sportshal m.v.), nye veje og cykelstier og anskaffelser, der medfører en væsentlig forskydning af institutionens udgiftsniveau til drift.

Anlægsbevillinger

En anlægsbevilling gives til et konkret defineret projekt. Anlægsbevillinger kan være ét- eller flerårige.

Anlægsbevillinger kan gives på ethvert tidspunkt i regnskabsåret. Anlægsbevillingen kan gives i forbindelse med budgetvedtagelsen, men kan også gives på et andet tidspunkt.

For at man kan begynde at bruge af en anlægsbevilling, skal der være afsat et rådighedsbeløb i budgettet til at afholde de udgifter og indtægter, som er forbundet med anlægsarbejdet. Det er med andre ord en betingelse for, at et anlægsarbejde kan sættes i gang, at der både foreligger en anlægsbevilling, og at der er afsat det nødvendige rådighedsbeløb på budgettet.

Selvom en anlægsbevilling er flerårig, kan der i et enkelt regnskabsår kun afholdes udgifter til det pågældende anlægsarbejde svarende til det rådighedsbeløb, som er afsat i budgettet for regnskabsåret. Hvis et rådighedsbeløb i et år ikke bliver fuldt opbrugt, og det forventes, at udgifterne vil blive afholdt i det efterfølgende år, skal kommunalbestyrelsen bevilge en tillægsbevilling til det rådighedsbeløb, der i forvejen er afsat for det efterfølgende år. Hvis de samlede rådighedsbeløb overstiger den samlede anlægsbevilling, skal der meddeles en tillægsbevilling til anlægsbevillingen.

Anlægsbudget

Et særskilt budget for anlæg, afsat til større investeringer som for eksempel bygning af et nyt sundhedscenter.

Balance

Kommunens regnskab skal indeholde en balance. Balancen indeholder en opgørelse af kommunens aktiver og passiver. Balancen indeholder kommunens egenkapital.

Befolkningsprognose

Prognose over udviklingen i befolkningen i kommunen, som blandt andet bruges som planlægningsredskab på institutions og skoleområdet.

Bevilling

Når byrådet beslutter at give penge til en bestemt aktivitet, er det en bevilling.

Behandling, 1. og 2.

Byrådet skal behandle budgettet to gange med mindst tre ugers mellemrum. Budgettet skal være vedtaget den 15. oktober.

Beskatningsgrundlag

Indbyggernes samlede indtægter.

Bevilling

Når byrådet beslutter at give penge til en bestemt aktivitet, er det en bevilling.

Bevillingstyper

Der findes tre forskellige bevillingstyper:

Driftsbevillinger

Anlægsbevillinger

Rådighedsbeløb til anlæg

Bloktilskud

Bloktilskud er et generelt tilskud fra staten til kommunerne. Der bliver fordelt til de forskellige kommuner efter en fordeling, der blandt andet bygger på indbyggertal, alder og så videre. Kommunerne må stort set bruge bloktilskuddene som de vil.

Budget

Budgettet er en oversigt over, hvordan vi forventer at indtægter og udgifter vil fordele sig over en given periode. Det er nødvendigt for at kommunen kan holde styr på udgifter og indtægter.

Budgettet er både tal og skriftlige forklaringer. Det er også i budgettet, man kan se, hvem der må bruge pengene og hvordan.

Budgettet indgås altid i september/oktober for en fireårig periode, men det er kun bindende for det første år.

Budgettet skal altid balancere, indtægter og udgifter skal altså være lige store.

Budgettet skal være vedtaget senest den 15. oktober.

Budgetgaranti

Budgetgarantien udgør et beløb, som tillægges eller fradrages kommunernes bloktilskud og opgøres som de kommunale mer- eller mindreudgifter til de pågældende ydelser. Budgetgarantien er indført for at afbøde virkningerne af konjunkturudsving, så kommunerne ikke er så sårbare i nedgangstider. Det vil sige, at i "dårlige tider" med høj arbejdsløshed osv. øges statens generelle tilskud til kommunerne, mens det i "gode tider" sættes ned.

Budgetopfølgning

Budgetopfølgningerne analyserer, hvad det forventede regnskab for året bliver og sammenholder det med det korrigerede budget. Viser det sig så, at budgettet ikke holder, skal der gribes ind med omfordelinger eller besparelser.

Budgetopgørelse

Budgetopgørelsen er en opgørelse over de budgetterede indtægter fra skatter og tilskud og udligning minus driftsudgifterne og renter, hvilket giver "resultatet af ordinær drift". Fratrækkes de budgetterede anlægsudgifter kommer "Resultat af det skattefinansierede område".

Budgetramme

Den sum penge, som det enkelte udvalg skal udarbejde sit budget indenfor.

Drift

Driftsudgifter dækker udgifter til for eksempel lønninger, husleje, vand- og elforbrug, vedligeholdelse med videre. Altså tilbagevendende udgifter.

Dækningsafgift

En afgift, som kan pålægges offentlige ejendomme, der er fritaget for kommunal grundskyld, og private kontor- og forretningsejendomme som bidrag til dækning af de udgifter, som ejendommene påfører kommunen.

Grundskyld

Grundskyld er en skat på selve jorden. Grundskylden beregnes som en andel af ejendommens grundværdi, som den fremgår af den offentlige ejendomsvurdering.

Indkomstoverførsler

Indkomstoverførsler dækker over førtidspension, sygedagpenge, boligstøtte, integrationsydelse og kontanthjælp, som alle er lovbundne udgifter. Kommunen udbetaler pengene, men får udgiften helt eller delvist dækket fra staten gennem refusion.

Kommuneaftale

Kommunernes Landsforenings (KL) og regeringens aftale om rammerne for kommunernes økonomi det efterfølgende år. KL og regeringen indgår aftalen medio juni. Økonomiaftalen, som den også kaldes, indeholder dels rammer for kommunernes service-, overførsels- og anlægsudgifter, dels eventuelle bestemmelser om skattestigninger, og dels en fastsættelse af bloktilskud og balancetilskud.

Korrigeret budget

Det korrigerede budget er det oprindelige årsbudget justeret for ændrede skøn og overflytninger i løbet af regnskabsåret af for eksempel mer-/mindreforbrug fra året før.

Ordinær drift

Den ordinære drift er udgifter til de daglige driftsopgaver og indtægter fra skatter, tilskud og udligning samt renteudgifter og -indtægter.

Overførsler

Mindreforbrug eller merforbrug i et budgetår kan overføres til det efterfølgende års budget.

Overslagsår

De tre år efter budgetåret. Hvis 2020 er budgetåret, er overslagsårene 2021-2023.

Statsrefusioner

Kommunerne får nogle af sine udgifter dækket af staten. Hvis kommunen får sine udgifter helt eller delvist dækket i forhold til de faktiske udgifter ("efter regning"), kaldes det refusion. Det sker især for indkomstoverførslerne, dvs. førtidspension, dagpenge og lignende. Det største tilskud fra staten gives imidlertid i form af generelle tilskud eller bloktilskud. Ved bloktilskud kan kommunen bruge pengene, som den vil.

Serviceudgifter

En kommunes serviceudgifter defineres i daglig tale også som kommunens driftsudgifter. Serviceudgifter dækker over alle kommunens udgifter til den daglige drift af kommunens service. Det vil sige kommunens udgifter til at drive daginstitutioner, folkeskoler, kommunernes del af sundhedsområdet, udgifter til udsatte børn og voksenhandicappede samt ældre m.m.

Tillægsbevilling

En tillægsbevilling er en bevilling, som kommunalbestyrelsen kan give i årets løb. Der kan både gives tillægsbevillinger til drifts- og anlægsbevillinger samt til ændringer i rådighedsbeløb og finansielle poster.

Udligning

Udligning går ud på at mindske den økonomiske forskel mellem de danske kommuner. Der er to typer af udligning: udligning af beskatningsgrundlag og udligning af udgiftsbehov. Kommunerne er meget forskellige, både hvad angår indtægter og hvad angår udgifter. De kommuner, der har mange børn, socialt belastede familier og/eller ældre vil normalt være tvunget til at bruge relativt mange penge på servicetilbud som for eksempel: dagpasning, skoler, familierådgivning og ældreboliger. Modsat har en kommune med relativt mange borgere i den erhvervsaktive alder ikke behov for så mange servicetilbud, samtidig med at beskatningsgrundlaget ofte vil være bedre. Ordningen fungerer på den måde, at de kommuner, der har et bedre beskatningsgrundlag end landsgennemsnittet, betaler til de kommuner, der ligger under landsgennemsnittet. Og de kommuner, der har lavere udgifter på grund af befolkningens aldersmæssige sammensætning eller sociale forhold, betaler til de kommuner, der ligger over landsgennemsnittet.